

1. Dinamika chastoty serdechnykh sokrashhenij i udarnogo objema krovi u junyh sportsmenov v processe zanjatij akademicheskoy greblej / I. H. Vahitov, L. R. Kamaliev, R. S. Haliullin i dr. // Kazanskij medicinskij zhurnal. – 2011. – T. 92. – № 2. – S. 167-169.
2. D'jachenko A. Funkcional'noe obespechenie special'noj vynoslivosti v ciklicheskih vidah sporta (na materiale akademicheskoy grebli) / A. D'jachenko, E. Lysenko, V. Vinogradov // Nauka v olimpijskom sporte. – 2014. – № 3. – S. 38-44.
3. Principial'nye podhody k vospitaniju special'noj rabotosposobnosti v ciklicheskih vidah sporta (na primere akademicheskoy grebli) / A. A. Vorob'ev, A. N. Korzhenevskij, S. A. Vasil'ev. – M. : FGOU «Gosudarstvennaja shkola vysshego sportivnogo masterstva – centr podgotovki sbornykh junosheskih, juniorskikh i molodezhnykh komand Rossii». – 2011. – 86 s.
4. Rusanova O.M. Osobennosti razvitija grebli na bajdarkah i kanoje v Ukraine na sovremennom jetape / O. M. Rusanova, O. A. Cherednichenko // Slobozhans'kij naukovosportivnij visnik. – 2013. – № 2 (35). – S. 80-83.
5. Chertov N. V. Didakticheskie osnovy sovershenstvovanija tehničeskogo masterstva vysokokvalificirovannykh sportsmenov (na primere grebli na bajdarkah i kanoje) : avtoref. dis. na soisk. nauch. st. k.ped.n. : spec. 13.00.01 «Obshhaja pedagogika, istorija pedagogiki i obrazovanija» / N. V. Chertov. – Rostov-na-Donu, 2001. – 22 s.

УДК 796.323.2 : 796.05 – 055.2

ПАРАМЕТРИ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ БАСКЕТБОЛІСТОК НА ЕТАПІ МАКСИМАЛЬНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

Сушко Р.О.¹, Дорошенко Е.Ю.²

*03680, Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури, 1, м. Київ, Україна¹*

rscarlet@ukr.net

*69600, Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66,
м. Запоріжжя, Україна²*

doroe@ukr.net

У статті проаналізовано показники техніко-тактичних дій баскетболісток національної збірної України на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей у структурі багаторічної підготовки. Акцентовано увагу, що отримані показники досліджено на матеріалах офіційних ігор чемпіонатів Європи. Це дає змогу використовувати ці показники як індивідуальні модельні характеристики гравців визначеного амплуа для оптимізації навчально-тренувального процесу, вдосконалення техніко-тактичних дій і підвищення ефективності змагальної діяльності. Наголошено на необхідності врахування специфіки техніко-тактичної діяльності баскетболісток високої кваліфікації визначеного амплуа (розігравач, атакуючий захисник, «легкий» форвард, «важкий форвард», центровий) при формуванні програм підготовки, вдосконалення і корекції техніко-тактичних дій. Крім цього, важливу роль відіграють облік індивідуальних особливостей баскетболісток, вплив на показники техніко-тактичних дій моделей атакуючих і захисних дій, які пропонує конкретний тренер. Показано, що вікові діапазони етапу максимальної реалізації індивідуальних можливостей у висококваліфікованих баскетболісток можуть значно варіюватися, а окремі гравці можуть досягати максимальних значень показників техніко-тактичної діяльності у віці до 20 років.

Ключові слова: параметри, техніка, тактика, дії, кваліфікація, баскетбол, етапи, підготовка, амплуа.

ПАРАМЕТРЫ ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВЫСОКОКВАЛИФИЦИРОВАННЫХ БАСКЕТБОЛИСТОК НА ЭТАПЕ МАКСИМАЛЬНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ

Сушко Р.А.¹, Дорошенко Э.Ю.²

*03680, Национальный университет физического воспитания и спорта Украины¹,
ул. Физкультуры, 1, г. Киев, Украина*

rscarlet@ukr.net

*69600, Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66,
г. Запорожье, Украина²*

doroe@ukr.net

В статье проанализированы показатели технико-тактических действий высококвалифицированных баскетболисток национальной сборной Украины на этапе максимальной реализации индивидуальных возможностей в структуре многолетней подготовки. Акцентировано внимание, что полученные показатели исследованы на материалах официальных игр чемпионатов Европы. Это позволяет использовать эти показатели в качестве индивидуальных модельных данных игроков определенного амплуа для оптимизации учебно-тренировочного процесса, совершенствования технико-тактических действий и повышения эффективности соревновательной деятельности. Отмечена необходимость учета специфики технико-тактической деятельности баскетболисток высокой квалификации определенного амплуа (разыгрывающий, атакующий защитник, «легкий» форвард, «тяжелый форвард», центровый) при формировании программ подготовки, совершенствования и коррекции технико-тактических действий. Кроме этого, важную роль играют учет индивидуальных особенностей баскетболисток, влияние на показатели технико-тактических действий моделей атакующих и защитных действий, которые предлагает конкретный тренер. Показано, что возрастные диапазоны этапа максимальной реализации индивидуальных возможностей у высококвалифицированных баскетболисток могут значительно варьироваться, а отдельные игроки могут достигать максимальных значений показателей технико-тактической деятельности в возрасте до 20 лет.

Ключевые слова: параметры, техника, тактика, действия, квалификация, баскетбол, этапы, подготовка, амплуа.

TECHNICAL AND TACTICAL PARAMETERS OF HIGHLY BASKETBALL ON STAGE TO REALIZE INDIVIDUAL POTENTIAL

Sushko R.¹, Doroshenko E.²

*03680, National University of Physical Education and Sport Ukraine, str.
Physical Education, 1, Kyiv, Ukraine¹*

rscarlet@ukr.net

69600, Zaporizhzhya national university, Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhya, Ukraine²

doroe@ukr.net

The article analyzes the performance of technical and tactical actions qualified basketball national team of Ukraine at the stage of maximum realization of individual empowerment in the structure of long-term preparation. The attention that the figures obtained are investigated on the materials of official games of the European championships. This allows you to use these indicators as individual model data specific role players to optimize the training process, improve the technical and tactical actions and efficiency of competitive activity. The necessity of taking into account the specificity of technical and tactical activity basketball qualifications specific role (point guard, shooting guard, «small» forward, «power» forward, center) during the formation of the training programs, improvement and correction of technical and tactical actions. In addition, the important role played by the individual characteristics of basketball players, effect on the technical and tactical actions of attacking and defensive patterns of action that offers specific coach. It is shown that the maximum age ranges stage realization of individual opportunities for highly skilled basketball players can vary widely, and some players can reach maximum values of indicators of technical and tactical activities under the age of 20 years.

Key words: options, equipment, tactics, action skills, basketball, stages, training, roles.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Баскетбол має певну специфіку виконання техніко-тактичних дій, яка пов'язана з дефіцитом часу на прийняття оптимального тактичного рішення при виконанні прийомів гри, і саме це зумовлює вагомую роль техніко-тактичної підготовки для досягнення високих спортивних результатів. Особливого значення для визначення і корекції спрямованості спортивної підготовки набуває розробка індивідуальних, групових і командних програм удосконалення та корекції техніко-тактичних дій висококваліфікованих баскетболісток на підставі аналізу змагальної діяльності провідних баскетболісток світу з урахуванням ігрової спеціалізації гравця. Крім цього, важливе значення має конкретний етап у структурі багаторічної підготовки, бо саме на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей є можливість порівняльного аналізу показників техніко-тактичних дій баскетболісток національної збірної України з показниками кращих гравців чемпіонатів Європи, світу, Олімпійських ігор тощо.

Таким чином, вирішення проблеми визначення оптимальних параметрів техніко-тактичної діяльності висококваліфікованих баскетболісток є актуальною науковою проблемою. Вивчення, узагальнення та порівняльний аналіз показників техніко-тактичної діяльності в баскетболі на підставі використання об'єктивних критеріїв оцінювання техніко-тактичної майстерності гравців визначеного амплуа може підвищити ефективність техніко-тактичної підготовки висококваліфікованих баскетболісток різного амплуа та створити необхідні передумови для її успішної реалізації в змагальному процесі.

Дослідження є частиною науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання Запорізького національного університету і кафедри спортивних ігор Національного університету фізичного виховання і спорту України (Київ), що проводиться відповідно до «Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр.» Міністерства України в справах сім'ї, молоді та спорту за темою 1.2. «Сучасний професійний спорт і шляхи його розвитку в Україні», № державної реєстрації – 0111U001715.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволяє стверджувати (В. Платонов [10]), що методологічною основою для вирішення завдань для цих наукових напрямків є спеціальні принципи в системі підготовки спортсменів високої кваліфікації. Ці принципи є теоретичними узагальненнями, що визначають зміст і структуру процесу спортивної підготовки відповідно до загальних цілей та закономірностей. Стосовно узагальнених проблем удосконалення техніко-тактичної діяльності в командних спортивних іграх на матеріалах спортсменів різної кваліфікації слід виокремити монографії Ж. Козіної [6]; Е. Дорошенка [5]; М. Пітина [9]. Автори детально розглядають теоретичні, методичні та практичні аспекти цієї проблематики. В. Виноградов, Ши Лей [3] наголошують, що важливе значення для процесу вдосконалення техніко-тактичної підготовленості висококваліфікованих спортсменів мають позатренувальні засоби спеціальної фізичної працездатності, які створюють необхідні передумови успішної реалізації наявного техніко-тактичного потенціалу в змагальній практиці.

Ю. Бріскін, М. Пітин [2] ґрунтовно розглянули диференціацію техніко-тактичної підготовки спортсменів у командних спортивних іграх. Авторами встановлено, що в науково-методичній літературі існує розрізнена інформація щодо диференціації та ефективності її реалізації в командних спортивних іграх. Виявлено основні напрями диференціації техніко-тактичної підготовки, в основі яких: урахування темпів розвитку організму, рівня та динаміки підготовленості, рівня та динаміки майстерності, соматотипу, спрямованості техніко-тактичних дій, специфіки дій у зонах ігрового майданчика, специфіки ігрових функцій (амплуа).

Стаття М. Безмилова [1] присвячена виявленню специфічних рис змагальної діяльності та визначенню відмінностей у реалізації техніко-тактичних дій баскетболістами високого класу

з урахуванням гендерних особливостей. Автором проаналізовані дані змагальної діяльності збірних команд, які брали участь у матчах чемпіонату світу 2014 року з баскетболу. Встановлено, що за низкою техніко-тактичних дій (результативні передачі м'яча, перехоплення м'яча, підбирання м'яча в захисті, втрати м'яча, блок-шоти) чоловічі і жіночі команди не мають статистично достовірних розбіжностей. Чоловічі команди роблять в середньому меншу кількість кидків з ближньої та середньої дистанції, але виконують більшу кількість дальніх кидків при їх більшій ефективності.

У дослідженні О. Мітової та співавт. [8] розглянуто ефективність виконання кидків у баскетболістів молодіжного складу команди «Дніпро» (Дніпропетровськ) у змагальній діяльності, визначено ефективність реалізації кидків з різних дистанцій після різних попередніх умов (після передачі, після ведення, після підбору) без опору і з опором суперника. Визначено динаміку влучних кидків протягом матчу.

У роботі В. Горбулі та співавт. [4] розглянуто й охарактеризовано тактичну підготовку та її складові в тренувальному процесі баскетболістів, розкрито сутність і структуру техніко-тактичної взаємодії «стрімкий напад» у баскетболі. Автори виділяють чинники, що сприяють передумовам проведенню швидкого прориву та варіанти способів його організації. Показано, що спеціальні тренувальні засоби з удосконалення техніко-тактичної взаємодії «стрімкий напад» сприяють збільшенню кількісних та якісних показників ефективності техніко-тактичних дій в змагальному процесі.

Дослідження В. Кашуби та співавт. [7] присвячене вивченню питань використання сучасних автоматизованих систем аналізу техніко-тактичних дій у змагальній практиці в спортивних іграх. Авторами описані принципи роботи, загальна структура і функціональні можливості сучасних комплексів аналізу спортивних ігор. Розглянуто 3 групи автоматизованих систем: 1) комп'ютерні системи статистичного аналізу на основі відеозаписів; 2) автоматизовані системи отримання інформації на основі відеозаписів; 3) електронні системи відстеження – їх дія заснована на використанні мікрочіпів (датчиків), що розміщуються на гравцях (суддях, м'ячах, щитах, воротах тощо). Це дає змогу якісно аналізувати техніко-тактичні побудови атакуювальної та захисної спрямованості, точно визначити оптимальні показники техніко-тактичної діяльності.

Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що вивчення та узагальнення параметрів техніко-тактичної діяльності висококваліфікованих баскетболісток національної збірної України різного амплуа в офіційних матчах чемпіонатів Європи за період 1995-2015 років не знайшло повного відображення в сучасній науковій і методичній літературі, є частиною незавершених наукових досліджень, які спрямовані на вирішення проблем удосконалення техніко-тактичної діяльності в командних спортивних іграх шляхом застосування спеціальних засобів.

ФОРМУЛЮВАННЯ МЕТИ І ЗАВДАНЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета – визначити орієнтовно-оптимальні параметри техніко-тактичних дій висококваліфікованих баскетболісток у змагальному процесі.

Об'єкт дослідження – техніко-тактична діяльність висококваліфікованих баскетболісток на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей.

Предмет дослідження – техніко-тактичні та вікові показники висококваліфікованих баскетболісток різного амплуа на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей.

Методи дослідження: аналіз наукової літератури, аналіз даних мережі «Інтернет», педагогічні спостереження, аналіз передового педагогічного досвіду, аналіз та інтерпретація показників техніко-тактичних дій у змагальному процесі, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Для визначення орієнтовно-оптимальних показників техніко-тактичної діяльності висококваліфікованих баскетболісток різного амплуа проаналізовано змагальну діяльність гравців національної збірної України в іграх чемпіонатів Європи за період 1995-2015 років. У таблиці 1 наведено показники гравців захисної ланки: «розігравачів» та «атакувальних захисників». У практиці змагального процесу гравцям цих амплуа нерідко доводиться виконувати суміжні ігрові функції. Здебільшого це зумовлено активними формами захисту гравців команди суперника, коли проти «розігравача» застосовується пресинг з метою ускладнення атакуювальних дій. У таких ситуаціях функції «розігравача» по організації атакуювальних дій команди виконує «атакувальний захисник». У змагальному процесі трапляються інші тактичні побудови, коли в процесі командних захисних дій гравці суперника пристосовуються до манери атакуювальних дій, які організовує «розігравач». У таких ігрових ситуаціях «атакувальний захисник» вимушено виконує функції стосовно організації атакуювальних дій своєї команди з метою урізноманітнити атакуювальні техніко-тактичні дії та створити оптимальні передумови для атаки кошика суперника.

Педагогічний аналіз даних техніко-тактичної діяльності, які представлені в таблиці 1, свідчить про наявність визначених тенденцій в показниках техніко-тактичної діяльності. На увагу заслуговує інтегральний показник техніко-тактичної діяльності – середня кількість набраних очок, яка зростає в гравців амплуа «розігравач» та «атакувальний захисник» пропорційно до вікових показників: чим старший гравець, тим більший показник ефективності за середньою кількістю набраних очок. Близька до цього тенденція спостерігається за показниками результативних передач. Також привертає увагу показник блок-шотів – 0. Для гравців цих амплуа блок-шоти не є провідним компонентом техніко-тактичної діяльності, крім цього, статевий диморфізм також відіграє певну роль. Тому баскетболістки амплуа «розігравач» та «атакувальний захисник» виконують блок-шоти зрідка, у певних ігрових ситуаціях.

Таблиця 1 – Усереднені показники техніко-тактичної діяльності висококваліфікованих баскетболісток (амплуа – «розігравач» та «атакувальний захисник») в іграх чемпіонатів Європи 1995 – 2015 рр., n = 11

Чемпіонати Європи, рік проведення	Вік гравця, роки	Техніко-тактичні показники										Очки, n_1
		2-очкові кидки, %	3-очкові кидки, %	штрафні кидки, %	передачі, n_1	перехоплення, n_1	блок-шоти, n_1	втрати, n_1	підбирання в нападі, n_1	підбирання в захисті, n_1	сума підбирань, n_1	
К. Р.												
1995	20	45,5	16,7	83,3	0,0	0,8	0,0	0,3	0,1	0,9	1,0	2,3
1997	22	47,8	33,3	30,0	0,4	2,7	0,0	0,6	1,4	0,6	2,0	4,9
2001	26	55,6	30,0	50,0	2,3	1,4	0,0	0,9	0,6	2,0	2,6	5,3
2003	28	30,8	30,0	69,2	2,2	1,8	0,0	3,0	2,0	3,4	5,4	8,6
С. Н.												
1995	24	75,0	25,0	100	0,1	0,8	0,0	0,5	0,1	0,5	0,6	2,1
1997	26	25,0	0,0	80,0	0,3	0,9	0,0	0,7	0,1	0,1	0,2	2,0
2001	30	75,0	20,0	0,0	1,0	1,7	0,0	2,7	0,0	2,3	2,3	6,0
Ц. І.												
2001	23	42,1	44,4	77,3	1,4	1,1	0,3	1,6	0,7	2,1	2,8	6,4
2003	25	45,5	45,5	87,5	0,6	0,8	0,2	1,6	0,0	1,4	1,4	6,4
2009	31	60,0	27,3	100,0	3,3	1,0	0,0	5,3	1,0	2,7	3,7	11,0
Д. О.												
2009	22	33,3	0,0	50,0	2,7	1,3	0,0	3,0	1,0	1,7	2,7	2,0
2013	26	44,4	25,0	50,0	3,0	1,0	0,0	2,3	1,3	0,0	1,3	4,0
2015	28	29,4	16,7	85,7	3,8	0,5	0,0	2,5	0,5	1,8	2,3	6,3

Примітки: % – ефективність техніко-тактичних дій; n – загальна кількість турнірів; n₁ – середня кількість техніко-тактичних дій

Таблиця 2 – Усереднені показники техніко-тактичної діяльності висококваліфікованих баскетболісток (амплуа – «легкий» форвард і «важкий» форвард) в іграх чемпіонатів Європи 1995 – 2015 рр., n = 11

Чемпіонати Європи, рік проведення	Вік гравця, роки	Техніко-тактичні показники										очки, n_1
		2-очкові кидки, %	3-очкові кидки, %	штрафні кидки, %	передачі, n_1	перехоплення, n_1	блок-шоти, n_1	втрати, n_1	підбирання в нападі, n_1	підбирання в захисті, n_1	сума підбирань, n_1	
Б. В.												
1995	30	40,0	44,4	62,5	0,3	0,4	0,0	1,4	2,0	2,2	4,2	7,6
1997	32	60,9	22,2	81,3	0,6	1,3	0,0	1,4	2,3	3,0	5,3	12,6
2001	36	37,5	12,5	82,5	1,4	1,1	0,1	1,6	1,1	2,3	3,4	7,6
2003	38	45,0	0,0	60,0	1,4	1,0	0,1	1,6	1,2	1,4	2,6	4,2
Т. М.												
1995	30	39,7	36,0	60,7	0,8	2,7	0,0	2,8	2,2	4,3	6,5	17,3
1997	32	36,9	35,7	69,0	1,6	3,7	0,0	2,4	2,9	3,6	6,4	20,9
2001	36	46,7	13,3	69,7	3,0	1,8	0,7	4,0	1,5	3,8	5,3	14,2
Л. В.												
1997	24	48,5	54,5	70,0	0,0	1,3	0,0	0,7	1,0	1,7	2,7	10,7
2001	28	33,3	16,0	81,3	1,2	1,0	0,3	2,3	1,5	0,5	2,0	7,5
2003	30	31,1	56,5	92,3	0,4	0,4	0,3	2,0	1,7	1,4	3,1	11,3
К. О.												
2009	23	37,9	25,0	77,8	0,7	2,3	0,0	4,3	2,0	2,7	4,7	12,7
2013	27	57,7	14,3	33,3	2,0	0,7	0,3	2,7	2,7	1,7	4,3	11,3
2015	29	45,6	37,0	61,1	0,7	1,9	0,0	2,0	1,3	3,4	4,7	17,2

Примітки: % – ефективність техніко-тактичних дій; n – загальна кількість турнірів; n₁ – середня кількість техніко-тактичних дій

У таблиці 2 наведено показники техніко-тактичної діяльності висококваліфікованих баскетболісток амплуа «легкий» форвард і «важкий» форвард. Педагогічний аналіз свідчить про відсутність певних тенденцій і закономірностей у динаміці цих показників відповідно до вікових аспектів. Імовірно, це пов'язано з комплексом чинників, які не дозволили реалізувати наявний техніко-тактичний потенціал спортсменок у змагальній практиці: рівень спортивної майстерності та спортивної «форми» в конкретні строки змагань, протидія суперниць, тактичні уподобання тренерів, управління підготовкою команди до конкретних змагань тощо.

У таблиці 3 наведено показники техніко-тактичної діяльності висококваліфікованих баскетболісток (амплуа – «центровий») в офіційних матчах чемпіонатів Європи 1995-2015 років.

Таблиця 3 – Усереднені показники техніко-тактичної діяльності висококваліфікованих баскетболісток (амплуа – «центровий») в іграх чемпіонатів Європи 1995 – 2015 рр., n = 11

Чемпіонати Європи, рік проведення	Вік гравця, роки	Техніко-тактичні показники										очки, p_1
		2-очкові кидки, %	3-очкові кидки, %	штрафні кидки, %	передачі, p_1	перехоплення, p_1	блк-шоти, p_1	втрати, p_1	підбирання в нападі, p_1	підбирання в захисті, p_1	сума підбирань, p_1	
Ж. О.												
1997	19	33,3	0.0	50.0	0.0	0.3	0.0	0.8	0.8	0.0	0.8	0.8
2003	25	24.6	22.2	62.2	1.2	2.2	1.2	3.2	2.3	5.0	7.3	10.2
2009	31	42.9	0.0	0.0	0.7	0.3	0.3	0.7	0.7	3.0	3.7	2.0

П. О.												
2001	23	45,5	37,5	78,6	2,1	1,0	0,1	1,6	1,0	2,3	3,3	8,4
2003	25	30,8	33,3	100,0	0,8	0,5	1,0	1,5	2,0	3,0	5,0	6,8
2009	31	16,7	0,0	50,0	0,3	0,7	0,7	0,7	0,7	2,3	3,0	2,0
О. О.												
2001	20	61,1	0,0	65,2	0,7	0,6	0,6	1,1	1,4	2,3	3,7	5,3
2003	22	46,2	50,0	72,7	0,3	0,8	0,7	1,2	2,7	3,3	6,0	6,3
2009	28	44,0	66,7	78,6	1,0	1,3	1,0	3,0	1,0	3,0	4,0	17,0
2013	32	37,5	33,3	100,0	1,3	0,3	0,0	1,7	1,0	3,3	4,3	5,3
А. Л.												
2003	22	36,7	0,0	85,7	0,5	0,2	1,2	1,8	4,2	4,0	8,2	9,0
2009	28	68,8	0,0	50,0	1,3	0,7	2,0	1,7	0,3	3,0	3,3	8,0
2013	32	28,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	2,0	1,5	3,5	2,0

Примітки: % – ефективність техніко-тактичних дій; n – загальна кількість турнірів; p_1 – середня кількість техніко-тактичних дій

Педагогічний аналіз показників техніко-тактичної діяльності центрових гравців свідчить, що за інтегральним показником (середня кількість набраних очок) є певна тенденція: найбільші кількісні показники центрові гравці мають у віковому діапазоні 22-28 років. Близькими до наявності тенденції збільшення відповідно до віку є також показники блок-шотів, що пояснюється специфікою ігрового амплуа «центровий» – це один із провідних компонентів техніко-тактичної діяльності для гравців цього амплуа.

ВИСНОВКИ

Вищенаведене дозволяє сформулювати таке:

1. Для висококваліфікованих баскетболісток амплуа «розігравач» та «атакувальний захисник» орієнтовно-оптимальними показниками техніко-тактичної діяльності на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей є такі: вікові діапазони – 22-26 років; середня кількість набраних очок – 4-8; результативні передачі – 1-3; перехоплення – 1-2; втрати – 1-2; блок-шоти – 0; загальна сума підбирань м'яча – 2-4.
2. Для висококваліфікованих баскетболісток амплуа «легкий» форвард» і «важкий» форвард» орієнтовно-оптимальні показники техніко-тактичної діяльності на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей такі: вікові діапазони – 23-32 роки; середня кількість набраних очок – 7-14; результативні передачі – 1-3; перехоплення – 1-3; втрати – 1-3; блок-шоти – 0-1; загальна сума підбирань м'яча – 4-6.
3. Для висококваліфікованих баскетболісток амплуа «центровий» орієнтовно-оптимальні показники техніко-тактичної діяльності на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей такі: вікові діапазони – 23-31 роки; середня кількість набраних очок – 8-10; результативні передачі – 1-2; перехоплення – 1-2; втрати – 1-3; блок-шоти – 1-2; загальна сума підбирань м'яча – 5-7.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі спрямовані на визначення провідних показників техніко-тактичних дій висококваліфікованих баскетболістів на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей, які значною мірою детермінують ефективність змагального процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безмылов Н. Сравнительный анализ эффективности соревновательной деятельности мужских и женских команд высокой квалификации / Н.Безмылов// Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2015. – № 1. – С. 23-28.
2. Бріскін Ю. Проблеми диференціації техніко-тактичної підготовки спортсменів в ігрових командних видах спорту / Ю. Бріскін, М. Пітин // Вісник Запорізького національного університету. Серія: Фізичне виховання та спорт. – 2011. – № 1. – С. 77-84.

3. Виноградов В. Внетренировочные средства стимуляции и восстановления работоспособности в подготовке спортсменов высокой квалификации / В.Виноградов, Лей Ши // Наука в олимпийском спорте. – 2014. – № 3. – С. 20-23.
4. Горбуля В.Б. Підвищення ефективності швидкого прориву як виду швидкісного нападу в баскетболі / В.Б. Горбуля, В.О. Горбуля, О.В.Горбуля, А.В. Єрмоленко // Вісник Запорізького національного університету. Серія : Фізичне виховання та спорт. – 2014. – № 2. – С. 77-84.
5. Дорошенко Э. Управление технико-тактической деятельностью в командных спортивных играх: [монография] / Э. Дорошенко. – Запорожье : ООО ЛИПС, 2013. – 436 с.
6. Козина Ж. Индивидуализация подготовки спортсменов в игровых видах спорта: [монография] / Ж. Козина. – Х.: Точка, 2009. – 396 с.
7. Кашуба В. Автоматизированные системы анализа технико-тактических действий спортсменов в спортивных играх / В. Кашуба, Ю. Юхно, И.Хмельницкая // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2013. – № 1. – С.87-95.
8. Мітова О. Аналіз ефективності кидків у баскетболістів під час змагальної діяльності / О. Мітова, В. Грюкова, О. Пікінер // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 2. – С. 239-242.
9. Пітин М. Теоретична підготовка в спорті: [монографія] / Мар'ян Пітин. – Л. : ЛДУФК, 2015. – 372 с.
10. Платонов В. Специальные принципы в системе подготовки спортсменов / В.Платонов // Наука в олимпийском спорте. – 2014. – № 3. – С. 8-19.

REFERENCES

1. Bezmylov N. Comparative analysis of efficiency of competition activities of high proficiency men's and women's teams / N. Bezmylov// Science and Sports Communications of Slobozhanshyna. – 2015. – Issue № 1. – p.p. 23-28.
2. Briskin Yu. Problems of differentiation of technical and tactical training of athletes in playing team sports / Yu. Briskin, M. Pityn // Communications of Zaporizhya National University. Series: Physical Education and Sports. – 2011. – Issue № 1. – p.p. 77-84.
3. Vinogradov V., Shee Ley. Non-training solutions to activate and recover performance abilities in high proficiency athlete training / V. Vinogradov, Ley Shee // Science in Olympic sports. – K.: 2014. – Issue № 3. – p.p. 20-23.
4. Gorbulya V.B. Improving efficiency of fast break as a type of high-speed attack in basketball / V.B. Gorbulya, V.O. Gorbulya, O.V. Gorbulya, A.V. Yermolenko // Communications of Zaporizhya National University. Series: Physical Education and Sports. – 2014. - Issue № 2. – p.p. 77-84.
5. Doroshenko E. Management of technical and tactical activities in team sport games: [monograph] / E. Doroshenko. – Zaporizhya: LIPS LLC, 2013. – 436 pages.
6. Kozina Zh. Individualization of athlete training in team sports: [monograph] / Zh. Kozina. – Kharkiv: Tochka Publishers, 2009. – 396 pages.
7. Kashuba V. Automated systems for analysis of technical and tactical activities of athletes in sport games / V. Kashuba, Yu. Yukhno, I. Khmel'nitskaya // Sports Communications of the Dnipro region. – 2013. – Issue № 1. – p.p. 87-95.
8. Mitova O. Efficiency analysis of throws in basketball players at the time of competition activity / O. Mitova, V. Gryukova, O. Pikiner // Sports Communications of the Dnipro region. – 2010. – Issue № 2. – p.p. 239-242.
9. Pityn M. Theoretical education in sports: [monograph] / Maryan Pityn. – Lviv: Lviv State University of Physical Culture, 2015. – 372 pages.
10. Platonov V. Special principles in athlete training system / V. Platonov // Science in Olympic sports. – K.: 2014. – Issue № 3. – p.p. 8-19.